

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา (descriptive study) เพื่อศึกษาถึงสภาวะสุขภาพจิตและสังคมของผู้สูงอายุ ที่อยู่ในเขต อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์

ประชากร

ประชากรเป้าหมายในการศึกษานี้ ได้แก่ ประชากรผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 200 คน ยกเว้นผู้สูงอายุที่มีลักษณะดังต่อไปนี้ คือ หูตึง (ใช้ระดับเสียงในระยะปกติไม่ได้ยิน) และเจ็บป่วยด้วยโรคมะเร็ง

กลุ่มตัวอย่างและวิธีสุ่มตัวอย่าง

คัดเลือกโดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มคือ ผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ในเขตอำเภอเมือง-จังหวัดเชียงใหม่ ที่มีชื่อที่อยู่ในทะเบียนสมาชิกเยี่ยมบ้าน ของภาควิชาเวชศาสตร์ครอบครัว คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จนถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2542 จำนวน 100 คน และผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปที่อยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ และมารับบริการที่คลินิกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ จำนวน 100 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

แบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย 4 ส่วน ซึ่งได้ประยุกต์มาจากแบบสัมภาษณ์ของโครงการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ ภาควิชาเวชศาสตร์ครอบครัว คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พ.ศ. 2541

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส จำนวนบุตร การศึกษา สถานที่อยู่อาศัย ภูมิลำเนาเดิม รายได้

ส่วนที่ 2 ข้อมูลทางด้านสุขภาพร่างกาย ได้แก่

(1) การเข้ารับการตรวจสุขภาพ โรคประจำตัว การดื่มสุรา การสูบบุหรี่ การเจ็บป่วย

(2) การทดสอบสภาวะสมอง เป็นคำถามปลายเปิด มีทั้งหมด 19 ข้อ คำถาม ๆ ละ 1 คะแนน โดยใช้เกณฑ์ประเมินจากคะแนนที่มากกว่า หรือเท่ากับ 15 คะแนน หมายถึง อยู่ในเกณฑ์ปกติ และน้อยกว่า 15 คะแนน หมายถึง อยู่ในเกณฑ์ผิดปกติ

ส่วนที่ 3 ข้อมูลทางด้านสุขภาพจิต ได้แก่ การทดสอบความเศร้า ซึ่งหมายถึงความรู้สึกในช่วงเวลา 1 สัปดาห์ที่ผ่านมาเป็นคำถามปลายเปิด มีทั้งหมด 15 ข้อคำถาม ๆ ละ 1 คะแนน โดยใช้เกณฑ์ประเมินคือ 0-5 คะแนน หมายถึง อยู่ในเกณฑ์ปกติ และตั้งแต่ 6 คะแนน ขึ้นไป หมายถึง อยู่ในเกณฑ์เศร้ามาก

ส่วนที่ 4 ข้อมูลทางด้านสังคม ได้แก่ การเป็นสมาชิกของชมรมในสังคมและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของครอบครัว และชุมชนใน 1 ปีที่ผ่านมา

การหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

(1) การหาความตรงตามเนื้อหา โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่านตรวจสอบ

(2) การทดสอบเครื่องมือ ด้วยการนำแบบสัมภาษณ์ไปทดสอบกับผู้สูงอายุที่มารับบริการที่ตึกผู้ป่วยนอก ของโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มที่ศึกษา จำนวนทั้งหมด 30 คน และปรับปรุงเพื่อนำมาใช้ในการศึกษาครั้งนี้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้แบบสัมภาษณ์ ซึ่งมีขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

(1) ผู้ศึกษานำหนังสือแนะนำตัว และขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ถึงคณบดี คณะแพทยศาสตร์และหัวหน้าภาควิชาเวชศาสตร์ครอบครัว คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เพื่อขอความร่วมมือในการดำเนินการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูล

(2) ภายหลังจากได้รับอนุญาตแล้ว ผู้ศึกษาได้ดำเนินการติดต่อประสานงานกับหัวหน้าตึกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ และฝ่ายเยี่ยมบ้านของภาควิชาเวชศาสตร์ครอบครัว

(3) รวบรวมรายชื่อ ผู้สูงอายุจากทะเบียนผู้ป่วยที่เป็นสมาชิกเยี่ยมบ้านของภาควิชาเวชศาสตร์ครอบครัว คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2524 – 2542 และจากทะเบียนของตึกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่

(4) คัดเลือกผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ยกเว้นผู้ที่มีลักษณะดังต่อไปนี้ คือ หูตึง (ใช้ระดับเสียงในระยะปกติไม่ได้ยิน) และเจ็บป่วยด้วยโรคมะเร็ง

(5) ดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ในช่วงเดือนมีนาคม 2543 – เดือนเมษายน 2543

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่

(1) ข้อมูลทั่วไป สถานะสุขภาพ สภาวะสุขภาพจิต การเข้าร่วมกิจกรรมทางด้านสังคม วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน)

(2) ทดสอบสมมติฐาน โดยใช้ ไค – สแควร์ (Chi – square) และสถิติการถดถอยพหุคูณแบบหลายขั้นตอน (logistic regression)